

9. února 2015

LIBERÁLNÍ ENERGETICKÁ UNIE PRO EVROPU

Evropa čelí historické výzvě, kterou sdílí všechny členské státy a jež vyžaduje hledání společných řešení. Změna klimatu, nekonkurenceschopné ceny energie a extrémně vysoká závislost na nespolehlivých dodavatelích ze třetích zemí ohrožují udržitelnost evropského energetického systému. Více než polovina spotřeby energie EU je pokryta energií z dovozu, což stojí zhruba 400 miliard EUR ročně. Nedávné události na naší východní hranici opětovně poukázaly na naši zranitelnost. Nekonkurenceschopné ceny energie přispěly k hospodářské krizi a oslabily průmyslovou konkurenceschopnost Evropy. Závislost na zdrojích energie pocházejících ze zemí mimo EU ovlivňuje naši schopnost vést nezávislou zahraniční politiku.

Z tohoto jasně vyplývá, že je třeba učinit významný krok směrem k plnohodnotné evropské energetické politice. Přišel čas na vytvoření skutečné energetické unie, která musí přinést skutečný jednotný trh, posílit energetickou nezávislost a podpořit přechod k obnovitelným zdrojům energie. Dosažení těchto cílů poslouží jako hnací síla hospodářského růstu a tvorby pracovních míst, které jsou v Evropě tolik potřebné.

Nová cesta k růstu bude v Evropě vyžadovat přechod ke konkurenceschopnému a inovativnímu nízkouhlíkovému hospodářství s účinnějším využíváním surovin a větší energetickou nezávislostí. Energetická unie musí současně řešit hospodářské a environmentální výzvy a přinášet udržitelný růst a pracovní místa. V nadcházejících letech budou tak jako tak nutné rozsáhlé investice do modernizace a rozšiřování stávajících infrastruktur. Nyní máme možnost nasměrovat tyto investice, bez větších nákladů, do lepšího propojení našich energetických infrastruktur, do nízkouhlíkových řešení a inovativních technologií. Právní jistota založená na jasném politickém směřování je nezbytná k zajištění toho, aby byla evropským občanům a podnikům poskytována bezpečná, udržitelná a cenově dostupná energie.

Překonání současné roztržitosti energetické politiky na 28 různých systémů a plné zužitkování společného evropského postupu bude skutečnou zkouškou energetické unie. Vyzýváme tedy Komisi, aby navrhla ambiciózní a progresivní iniciativy a předložila příslušné legislativní návrhy.

Hlavní cíle skupiny ALDE v oblasti energetické unie EU jsou:

- **Bezpečnost dodávek energie**
- **Dekarbonizace a dlouhodobá udržitelnost**
- **Dostupné a konkurenceschopné ceny energie**

Za účelem dosažení těchto cílů vyzývá ALDE k přijetí opatření v následujících pěti prioritních oblastech:

1. Konkurenceschopný vnitřní trh s energií

V Evropě v současnosti neexistuje jednotný trh s energií. Energie je jedna z našich základních komodit a nemůžeme si dovolit udržovat roztržitost trhu EU s energií. Integrovanější jednotný trh s energií by totiž mohl díky vyšší efektivitě přinést úspory ve výši zhruba 50 miliard EUR¹.

Samotným základem energetické unie musí být zájmy občanů a spotřebitelů. Koncentrace trhu, regulované ceny a další formy nadměrné regulace stále brání existenci dobře fungujících a efektivních trhů s energií. Náklady vznikající v důsledku neefektivního fungování trhů nakonec nesou spotřebitelé.

Opatření:

- **Plně integrovaná energetická síť**: Je třeba vyvinout další úsilí o odstranění překážek a rozvoj propojení, která umožní přeshraniční obchod a vytvoření konkurenceschopných a řádně integrovaných regionálních trhů s energií. Prvním krokem k plně integrovanému evropskému trhu by mělo být zřízení regionálních inteligentních sítí a synchronizace elektrických soustav. Plně integrovaná energetická síť, která propojuje výrobce a spotřebitele na celoevropské úrovni a která je zároveň spojena s diverzifikací dodávek, je klíčová k dosažení energetické bezpečnosti a ke snížení cen pro spotřebitele. Evropská plynárenská infrastruktura - včetně terminálů zkapalněného zemního plynu (LNG) - musí být vzájemně propojena a posílena a je třeba vybudovat adekvátní zařízení na skladování plynu. Dále je nezbytné posílit roli Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) při dohledu na rozvoj celounijních sítí a pravidel trhu. Zbývající energeticky izolované oblasti (tzv. energetické ostrovy) musí být eliminovány prostřednictvím účinného provádění evropských cílů v oblasti propojení.
- **Liberalizace trhů s energií**: K přípravě cesty pro vytvoření skutečného vnitřního trhu s elektřinou musí být trhy plně otevřeny volné soutěži a vnitrostátní právní úprava, která by soutěž narušovala, musí být zrušena. To bude vyžadovat silnější regulaci vnitřního trhu na úrovni EU. Nezbytně nutným prvním krokem ve všech členských státech je bezvýhradné uplatňování existujících pravidel, především třetího energetického balíčku.
- **Usnadnění přechodu na jiné zdroje energie**: Dosažení cílů v oblasti dekarbonizace závisí na správných tržních podmínkách pro investice do energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů a inteligentních infrastruktur. Pevně věříme v to, že energetická unie měla upřednostňovat tržní nástroje k prosazování nízkouhlíkových zdrojů energie jakožto prostředků k zajištění přechodu na jiné zdroje energie, který bude co nejvíce nákladově efektivní a šetrný k životnímu prostředí. Vyzýváme k urychlenému odstranění zbývajících překážek v rámci vnitřního trhu, aby tak byly usnadněny soukromé investice do inteligentních sítí a tzv. supersítí, které umožní účinnou rovnováhu udržitelné energie.
- **Zastavení tzv. nakupování subvencí**: Plná internalizace nákladů na energii a snížení nerovností mezi různými režimy podpory a dotací přispěje k posílení hospodářské soutěže, k lepším podmínkám pro průmyslová odvětví a spotřebitele a k rozvoji nejvhodnějších technologií na regionální úrovni. Komise by měla zveřejnit pokyny a doporučení pro harmonizaci různých režimů podpory, dotací a daňových pobídek v celé EU.
- **Zajištění řádně fungujícího systému obchodování s emisemi (ETS)**: Systém obchodování s emisemi musí být posílen a zdokonalen, aby bylo zajištěno, že funguje tak, jak

¹ Výzkumná služba Evropského parlamentu (EPRS), *Mapping the Cost of Non-Europe*, 2014-2019.

má, stanoví ceny emisí a stimuluje investice do nízkouhlíkových technologií. Bez řádně fungujícího systému obchodování s emisemi se vrátíme zpět k vnitrostátním opatřením, která vedou k roztržitosti vnitřního trhu a narušení rovných podmínek. Odvětví, kterým skutečně hrozí únik uhlíku, by měla být podporována.

2. Zvýšení energetické účinnosti a snížení poptávky po energii

Potenciální přínosy energetické účinnosti jsou ohromné. Podle Mezinárodní energetické agentury je energetická účinnost „prvním palivem“ světa, protože je nejméně nákladná, dostupná a udržitelná. Snížení spotřeby energie prostřednictvím zlepšení energetické účinnosti je nejen nejúčinnějším způsobem, jak posílit energetickou bezpečnost a snížit náklady na energii, ale je také nezbytné pro dosažení našich cílů v oblasti klimatu. Energetická účinnost bude mít klíčovou roli v plnění dlouhodobého cíle EU - snížení emisí do roku 2050 o 80–95 % - nákladově efektivním způsobem. Jako první krok k naplnění tohoto cíle musí EU nadále bezvýhradně prosazovat svůj cíl snížit emise do roku 2030 nejméně o 40 %.

Opatření:

- **Snížení nákladů a posílení postavení spotřebitelů:** Posílení právních předpisů týkajících se označování energetickými štítky, energetické náročnosti a energetické účinnosti bude podněcovat k inovační činnosti a umožní spotřebitelům výběr nejúčinnějších výrobků. Lepší energetická účinnost výrobků povede jednak k nižším účtům za energii a také ke snížení emisí a závislosti na třetích zemích. Označování energetickými štítky musí být dále rozvinuto, aby umožnilo a povzbudilo spotřebitele k přijímání informovaných rozhodnutí.
- **Využití nevyužitého potenciálu:** Zavedení opatření ke snižování poptávky po energii zlepšit energetickou bilanci a sníží celkové systémové náklady. Zvláštní pozornost bychom měli věnovat obrovskému nevyužitému potenciálu energetické účinnosti ve stavebnictví a dopravě. Je třeba podporovat inteligentní technologie a informační a komunikační technologie, neboť budou mít klíčovou roli.
- **Podpora investic a konkurenceschopnosti:** Posílení cílů v oblasti energetické účinnosti, včetně ambiciózního cíle snížení emisí do roku 2030 o 40 %, povede k navýšení inovační činnosti v průmyslové účinnosti, která se netýká systému obchodování s emisemi (ETS). Poslouží tak k opětovnému nastartování evropského hospodářství prostřednictvím podpory stavebnictví a podněcování investic potřebných ke zvýšení konkurenceschopnosti zpracovatelského průmyslu EU a malých a středních podniků (MSP). Energie a zdroje často představují 20–50 % celkových výrobních nákladů ve zpracovatelském průmyslu. Ceny energie v Evropě, měřené na jednotku elektřiny a plynu, pravděpodobně zůstanou vyšší než u největších konkurentů, jako jsou USA a Čína. Má-li si zpracovatelský průmysl EU udržet cenovou konkurenceschopnost, musí se stát světovým lídrem v oblasti účinného využívání zdrojů a energetické účinnosti.

3. Silná evropská správa

Evropa potřebuje najít společná řešení nebezpečí, která ohrožují naše hospodářství a budoucí prosperitu. Energetická unie musí kolektivně zabezpečit dodávky energie prostřednictvím běžných tržních mechanismů na základě transparentnosti podnikání

a případně i s využitím zvláštních solidárních a bezpečnostních opatření (například pokud jde o skladování a zpětný tok). Silný systém evropské správy je nutný k zajištění bezpečnosti investic do nákladově efektivního využívání energie z obnovitelných zdrojů a opatření v oblasti energetické účinnosti. Větší a lepší koordinace vnitrostátních energetických politik umožní energetické unii těžit z vyšší fyzické a hospodářské integrace.

Evropa by měla zaujmout asertivní diplomatický postoj v otázkách energie a klimatu. Energetická unie by nám měla dát možnost jednat se třetími stranami jako jeden celek a vystupovat jednotně.

Opatření:

- **Silná správa prostřednictvím „energetického balíčku“**: *Energetický balíček*, vytvořený na základě rámce pro správu ekonomických záležitostí, zajistí, že členské státy budou dodržovat stanovená pravidla. Stejně jako je tomu v případě správy ekonomických záležitostí, ti, kteří nedodržují své závazky, oslabují evropskou soudržnost a ve výsledku nás všechny činí zranitelnými. Komise musí monitorovat a důsledně vymáhat dodržování stanovených pravidel, aby bylo zajištěno řádné fungování energetické unie.

Tento správní systém by měl zahrnovat zefektivnění způsobu, jakým členské státy podávají zprávy o záležitostech energie a klimatu, aby tak bylo možné snížit regulační zátěž, zajistit soudržnost politik a zaručit, že dohodnuté politiky jsou prováděny účinně.

Členské státy by měly mít povinnost spolupracovat při plánování nových projektů infrastruktury určené pro ropu a plyn a zajistit, že tyto projekty budou v souladu s evropskou strategií energetické bezpečnosti.

Prioritou musí být přístup založený na spolupráci mezi členskými státy. Žádný členský stát by neměl svou činností nebo nečinností ohrožovat energetickou bezpečnost jiného členského státu nebo EU jako celku. Plánování a podávání zpráv členských států by tedy mělo probíhat v úzké spolupráci se sousedícími členskými státy.

V souvislosti s rámcem pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030 musí hrát Komise významnou roli při sledování vnitrostátních cílů a politik jednotlivých členských států, aby tak bylo zajištěno plnění cílů stanovených EU a spravedlivý podíl na účasti pro všechny členské státy.

- **Důsledné vymáhání stávající legislativy**: Energetická unie musí zajistit vyvážené sladování a sblížení vnitrostátních energetických politik. Základní podmínkou je úplné uplatňování stávajících pravidel týkajících se vnitřního trhu a politik v oblasti energetiky a klimatu. Důsledné vymáhání společných pravidel zabezpečí soudržnost a odolnost unie. Energetická unie by měla podporovat a stimulovat regionální spolupráci a směřovat prostředky EU jen do projektů, které podporují naše společné cíle. Evropská strategie energetické bezpečnosti a její provádění by také měly být pravidelně monitorovány a aktualizovány.

- **Zajištění demokratického procesu**: Silný správní rámec musí respektovat ustanovení Smluv EU a měl by proto být založen na spolurozhodování Rady a Evropského parlamentu. Aby se předešlo opětovnému převedení energetické politiky na vnitrostátní úroveň, měly by budoucí návrhy podléhat řádnému legislativnímu postupu.

- **Posílená vnější činnost:** Rozšíření energetické infrastruktury (včetně zpětných toků) a legislativy týkající se energetické správy do Evropského energetického společenství, jehož členy jsou země západního Balkánu a také Ukrajina a Moldavsko, přispěje k větší stabilitě a lepšímu investičnímu prostředí v bezprostředním sousedství EU. Zahájení jednání o energetických dohodách EU se třetími zeměmi by přispělo k posílení pozice EU na mezinárodní scéně a k vytvoření potřebného rámce pro projekty, které by posílily evropskou energetickou bezpečnost, především pak projekty zahrnující rozsáhlé investice do nadnárodních infrastruktur.

4. Výzkum a inovace jako hnací síla procesu změn

Výzkum, věda a inovace jsou nezbytné pro rychlý přechod na nízkouhlíkové hospodářství a pro konkurenceschopnost evropských podniků. EU by měla zůstat lídrem v oblasti klimatu v mezinárodním prostředí. Udržení naší silné pozice v oblasti inovativních čistých technologií přinese značné hospodářské příležitosti v situaci, kdy budou další významné ekonomiky přijímat opatření k dekarbonizaci. Trvalý pokrok v nízkouhlíkových inovacích je podstatný pro budoucnost evropského průmyslového sektoru a může z Unie učinit světového lídra ve využívání obnovitelných zdrojů.

Opatření:

- **Posílená spolupráce:** Je nutná europeizace energetické infrastruktury, norem, výzkumu a inovací, a zároveň je třeba, aby bylo úsilí v oblasti inovací řízeno efektivně. Rámcový program Horizont 2020 a Evropský strategický plán pro energetické technologie (plán SET) se osvědčily, ale je třeba lépe zacílit stávající finanční prostředky a podpořit sbližování inovativních činností, především s plánem SET. Otázky energetické účinnosti, obnovitelných zdrojů energie a skladování energie by měly být mezi prioritami.
- **Podpora v předobchodní fázi:** Projektům v předobchodní fázi by měla být poskytnuta dostatečná podpora. Největší rozdíly se momentálně objevují v předobchodní fázi demonstrace, kde by opatření na místní úrovni mohla vést k časnému přijetí na trhu a další rozšíření na evropskou úroveň k vytvoření úspor z rozsahu. Jednou z úloh veřejných zakázek by tedy mělo být upřednostňování časného přijetí nových technologií.

5. Energetická investiční unie

„*Otázka bilionu EUR*“: Evropa bude v nadcházejících letech potřebovat investice v hodnotě minimálně jednoho bilionu EUR, aby oživila své hospodářství a dokončila proces obnovy po hospodářské krizi. 99 % těchto prostředků musí pocházet ze soukromých zdrojů a zahrnovat jak velké investory a fondy, tak i jednotlivé spotřebitele a občany.

Největší překážkou takovýchto investic je nedostatek právní jistoty: neustále se měnící vnitrostátní a unijní politické rámce vedou k nedostatku jistoty investorů a následně pak k opoždění investic.

Opatření:

- **Zajištění toho, že Junckerův plán přinese očekávané výsledky:** Existuje množství významných projektů, které mohou posílit energetickou nezávislost a účinnost, a které musíme učinit výnosnými, aby se mohli zapojit soukromí investoři. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zajištění toho, aby Junckerův plán nebyl zatížen byrokracií a byl rychlý, aby tak bylo možné využít poskytnutý kapitál.
- **Zaručení jistoty investorů:** Posílená správa na úrovni EU musí obsahovat jasný a ucelený dlouhodobý plán v oblasti energetiky včetně souvisejícího regulačního rámce, právní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí, politiku hospodářské soutěže a dotační režimy – harmonizované a plně provedené ve všech členských státech.
- **cenová dostupnost pro spotřebitele:** Vytvořením rámce, který posiluje postavení spotřebitelů a činí z nich aktivní účastníky tržního prostředí – investory či zainteresované osoby prostřednictvím finanční účasti spotřebitelů, energetických družstev, mikrovýroby a dotačních tarifů – mohou být sníženy ceny energií pro domácnosti a vážné společenské problémy, jako je energetická chudoba, mohou být ošetřeny nástroji liberálního trhu.
- **Tvorba konkurenčního prostředí pro podniky:** Zajištění zabezpečeného a stabilního právního a investičního prostředí umožní průmyslovým odvětvím zvolit nejúčinnější technologie a nejinnovativnější řešení pro použití v soutěži s konkurenty v rozvíjejících se ekonomikách. Partnerství veřejného a soukromého sektoru zde bude také hrát klíčovou roli a přispěje k důvěře investorů.
- **Zastavit dotace, jež škodí životnímu prostředí:** Měly by být identifikovány dotace, které škodí životnímu prostředí, a ty by měly být postupně zastaveny. Musíme se vyvarovat situací, kdy bychom využívali naše omezené veřejné prostředky dvakrát – nejprve na podporu znečišťujících postupů a později na odklizení škod, které způsobily.